

nu. Man kan nok saa meget anbefale at blive ved det gamle, henvise til, at dette nu har bestaaet et halvt Aarhundrede og at det kommunale Liv jo har funktioneret tilfredsstillende, jeg er dog overbevist om, at skulde vi nu grundlægge det kommunale Styre her i Landet, grundlægge det med det Standpunkt, hvorpaa Folket nu staar i Oplysning, Samfølelse og Samfundsfølelse, i offentlig Interesse og offentlig Kyndighed — vilde *ingen* foreslaa eller tiltræde en Ordning, hvorved Landkommunernes kommunale Styrelse helt og ubegrænset privilegeres for den ene Femtedel af Kommunens Beboere. Jeg er overbevist om, at enhver paa Forhaand vilde afvise den Tanke; man vilde det allerede af den Grund, at det vilde staa som en Urimelighed, om man ved Siden af den Stilling, den almindelige Valgret har i Statsstyrelsen, vilde hævde, at i de smaa hjemlige Sager, i Sognekommunernes Styrelse, der skulde den almindelige Valgret stilles uden for, paa disse Sager vilde man ikke erkende at den almindelige Valgret havde Forstand, eller her vilde dens Indfyldelse kun bevirke, som det i Gaar blev udtalt af det ærede 1ste Medlem for 6te Kreds (Ahlefeldt-Laurvig), at Pengekassen hurtigst muligt vilde blive tømt. Og man vilde sikkert ogsaa afvise en saadan Tanke ud fra den umiddelbare Følelse af, at Tiden er forbi for disse Delingslinier, der give den Skatteyder, der har f. Eks. 2½ Td. Hartkorn, Adgang til Deltagelse i Kommunens Styrelse, medens den, der kun har 2 Tdr. 3 Skpr., skulde staa udenfor. Man vilde afvise Tanken ud fra den Følelse, at nu vilde ingen anden Art af Valgret kunne komme paa Tale end den almindelige Valgret. I den forløbne Tid, i det halve Aarhundrede, der nu snart er gaaet, er Folket vokset, og jeg for min Del vedkender mig den Anskuelse, at det er vokset saaledes, at det nu selv kan styre sine kommunale Sager, at det bør have Ret dertil og det dermed følgende Ansvar derfor.

Betingelsen for en lykkelig kommunal Udvikling baade paa Land og i By er sikkert den, at vi indrette Kommunalvæsenet saaledes, at det hviler paa gensidig Tillid, og at det svarer til det Standpunkt, hvortil Folket er naaet. Det er paa disse to Ting, den gensidige Tillid og det Standpunkt, hvorpaa Folket nu staar, at dette Lovforslag tager Sigte. Og naar det bliver til Lov og en Gang træder ud i Livet, sker derved i Virkeligheden intet nyt. Der er saa atter kun gjort et Skridt frem ad den

Vej, Lovgivningen om den kommunale Styrelse hidtil er gaaet, alt eftersom Folket er vokset i Udvikling, og alt eftersom Tilliden til Folket er vokset. Naar dette Lovforslag en Gang foreligger vedtaget, er der kun sket det samme, som der forud er sket Gang efter Gang under Udviklingen af det kommunale Styre. Jeg skal her holde mig til den købstadkommunale Styrelse og erindre om, hvorledes der i Slutningen af næstforrige Aarhundrede — ikke ved et enkelt Reskript, ikke i alle Byer paa en Gang, men efterhaanden — indførtes de saakaldte eligerede Borgere, Mænd af Borgerskabet, der fik en vis kontrollerende og reviderende Stilling ved Siden af den Magistrat, der enevældig styrede Byens Anliggender, og som var udnævnt af Kongen. Enevælden gik her et første lille Skridt hen ad Vejen mod det kommunale Selvstyre. Og der gik slet ikke saa lang Tid, før man tog det næste, nemlig ved et Reskript af 1797, hvorved de eligerede Borgere ikke længere blev valgte fra oven, men udgik ved fri Valg foretagne af Byens Borgere. Til at være stemmeberettiget udkrævedes, at man havde Borgerskab eller var Grundejer. Det var saaledes en forholdsvis lille Kreds, men det var, hvad man den Gang fandt svarende til Folkets Udvikling. Det var i 1797, Enevælden vovede dette første Skridt til at lade en Bys Borgere selv faa nogen Indfyldelse paa Byens Sager, og sandelig lød ogsaa den Gang mange advarende Røster ganske ligesom nu. Der var jo ingen Rigsdag den Gang, hvor disse Røster kunde lyde, men Kancelliet gik til Amtmændene og indhentede disses Betænkning over det paatænkte Skridt, at lade Borgerne selv vælge de eligerede Borgere. Adskillige af Amtmændene forfærdedes over en saadan Tanke. I sin Forestilling til Kancelliet fraraadede Amtmanden paa Bornholm bestemt et saa radikalt Skridt, thi et saadant Valg vilde — skriver han — „unægtelig foraarsage stor Uorden i en By“. Stiftamtmanden i Aarhus henleder særlig Opmærksomheden paa det farlige i at lade Folk som Haandværksmestre faa Stemmeret. Han udtaler i sin Betænkning, at naar man kender Lavsmestrene, hvor de mest gældende ere dem, som ere de mest højrostedede paa Værtshusene, saa ved man, at saadanne Valg vilde blive en frugtbar Kilde til Uorden og Uenighed. Denne Stiftamtmand anbefaler derfor indtrængende, at man lader det blive ved det bestaaende, hvorefter det er Stiftamtmanden, der for sine Købstæders Vedkommende